

Тема **Інформаційний запит - Закон про обчислення та нарахування пенсії інвалідам війни**

Від Сергій Головка <foi+request-119893-e901321e@dostup.pravda.com.ua>

Кому FOI requests at Міністерство юстиції України <callcentre@minjust.gov.ua>

Дата 21-11-2023 16:45

Доброго дня!

На підставі статей 1, 13, 19, 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року, які надають право звертатись із запитами до розпорядників інформації щодо надання публічної інформації, прошу надати наступну інформацію (наступні документи):

Звертаюсь до Вас за роз'ясненням та наданням відповідних документів, що до питання не включення в «Довідку про додаткові види грошового забезпечення» додаткової винагороди 30 000 грн та 100 000 грн призначеної постановою КМУ №168. Прошу надати аргументовану відповідь з наданням відповідних документів які підтверджують вашу позицію.

На моє звернення до в/ч було надано довідку про доходи.

Відповідно до довідки в/ч про нараховане грошове забезпечення та нарахований і утриманий єдиний соціальний внесок, до складу грошового забезпечення сум додаткових видів грошового забезпечення входить додаткова винагорода згідно ПКМУ №168 від 28.02.2022р.

З наявних документів вбачається, що в/ч протиправно не включено до довідок про розміри щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премії для обчислення пенсії відповідно до статті 43 ЗУ «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» та абзацу 8 пункту 7 КМУ від 17 липня 1992р. №393, з сум яких було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - додаткова винагорода згідно ПКМУ №168 від 28.02.2022р.

Частиною першою статті 9 Закону України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (далі - Закон № 2011-XII) встановлено, що держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне, грошове та інші види забезпечення в обсязі, що відповідає умовам військової служби, стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів. Згідно з частинами другою, третьою статті 9 Закону № 2011-XII до складу грошового забезпечення входять: посадовий оклад, оклад за військовим званням, щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія); одноразові додаткові види грошового забезпечення. Грошове забезпечення визначається залежно від посади, військового звання, тривалості, інтенсивності та умов військової служби, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання військовослужбовця.

Частиною четвертою статті 9 Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" передбачено, що грошове забезпечення виплачується у розмірах, що встановлюються Кабінетом Міністрів України, та повинно забезпечувати достатні матеріальні умови для комплектування Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів кваліфікованим особовим складом, враховувати характер, умови служби, стимулювати досягнення високих результатів у службовій діяльності.

Відповідно до ст. 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» пенсії, особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, та членам їх сімей обчислюються з розміру грошового забезпечення, враховуючи відповідні оклади за посадою, військовим (спеціальним) званням, процентну надбавку за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії в розмірах, установлених законодавством, з якого було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року № 704 "Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб" встановлено тарифну сітку розрядів і коефіцієнтів посадових окладів військовослужбовців з числа осіб рядового, сержантського і старшинського складу, офіцерського складу (крім військовослужбовців строкової військової служби), осіб рядового і начальницького складу.

Пунктом 2 постанови № 704 передбачено, що грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу складається з посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням, щомісячних (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премії) та одноразових додаткових видів грошового забезпечення.

Пунктом 8 постанови, передбачено, що умови грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу визначаються цією постановою та іншими актами Кабінету Міністрів України.

24 лютого 2022 року в Україні було введено воєнний стан.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII (далі Закон №389) воєнний стан це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози

небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. Згідно з ч.ч.1, 20 Закону №389 правовий статус та обмеження прав і свобод громадян та прав і законних інтересів юридичних осіб в умовах воєнного стану визначаються відповідно до Конституції України та цього Закону. В умовах воєнного стану не можуть бути обмежені права і свободи людини і громадянина, передбачені частиною другою статті 64 Конституції України.

На виконання Указів Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 "Про введення воєнного стану в Україні" та № 69 "Про загальну мобілізацію", статті 9-2 Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" та абзаців другого - восьмого пункту 2 розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України від 28 червня 2023 р. № 3161-IX "Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань, пов'язаних із проходженням військової служби під час дії воєнного стану" Кабінетом Міністрів України 28.02.2022 року було прийнято постанову №168, якою визначено умови грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу на період воєнного стану. Пунктом 1 постанови встановлено, що на період дії воєнного стану військовослужбовцям Збройних Сил, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Головного управління розвідки Міністерства оборони, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Управління державної охорони, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Державної спеціальної служби транспорту, військовим прокурорам Офісу Генерального прокурора, особам рядового і начальницького складу Державної служби з надзвичайних ситуацій, співробітникам Служби судової охорони, особам начальницького складу управління спеціальних операцій Національного антикорупційного бюро та поліцейським виплачується додаткова винагорода в розмірі 30 000 гривень щомісячно (крім військовослужбовців строкової служби), а тим з них, які беруть безпосередню участь у бойових діях або забезпечують здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, перебуваючи безпосередньо в районах у період здійснення зазначених заходів (у тому числі військовослужбовцям строкової служби), - розмір цієї додаткової винагороди збільшується до 100 000 гривень в розрахунку на місяць пропорційно часу участі у таких діях та заходах.

Отже, вказаною вище постановою КМУ №168 передбачено виплату військовослужбовцям додаткової винагороди щомісячно, яка має постійний щомісячний характер та відповідно до положень п.2 ст.9 Закону №2011-XII включається до складу грошового забезпечення вказаних осіб.

В подальшому Постанова №168 зазначала неодноразових змін, щодо умов виплати винагороди в залежності від часу участі військовослужбовця в бойових діях, місяця несення служби, займаної посади.

Зокрема, Законом України від 28 червня 2023 р. № 3161-IX "Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань, пов'язаних із проходженням військової служби під час дії воєнного стану" Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" доповнено статтю 9-2 « Додаткова винагорода військовослужбовцям під час дії воєнного стану», якою встановлено, що під час дії воєнного стану військовослужбовцям щомісячно виплачується додаткова винагорода на умовах, у розмірах та в порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Згідно зі статтю 1 Конвенції Міжнародної організації праці «Про захист заробітної плати» №95, ратифікованої Україною 30 червня 1961 року, термін "заробітна плата" означає, незалежно від назви й методу обчислення, будь-яку винагороду або заробіток, які можуть бути обчислені в грошах, і встановлені угодою або національним законодавством, що їх роботодавець повинен заплатити працівникові за працю, яку виконано чи має бути виконано, або за послуги, котрі надано чи має бути надано.

Цьому визначенню відповідає й поняття грошового забезпечення, що відповідно до закону виплачується за рахунок держави військовослужбовцям, поліцейським, особам рядового і начальницького складу за проходження державної служби особливого характеру.

Згідно зі статтю 9 Закону № 2011-XII грошове забезпечення військовослужбовців складається з основних і додаткових його видів та виплачується у розмірах, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

До додаткових видів грошового забезпечення Закон № 2011-XII та Постанова КМУ №704 відносить, зокрема, винагороди.

Виходячи з цього, встановлена постановою Кабінету Міністрів України №168 додаткова винагорода є складовою грошового забезпечення військовослужбовців, яку держава взяла на себе обов'язок виплачувати їм на період дії воєнного стану в Україні.

У первинній редакції постанови Кабінету Міністрів України №168 розмір додаткової винагороди для військовослужбовців ЗСУ, був визначений у фіксованому розмірі - 30000 гривень щомісячно. А тим з них, які беруть безпосередню участь у бойових діях або забезпечують здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, перебуваючи безпосередньо в районах у період здійснення зазначених заходів (у тому числі військовослужбовцям строкової служби), - розмір цієї додаткової винагороди збільшується до 100 000 гривень в розрахунку на місяць пропорційно часу участі у таких діях та заходах.

Водночас, з урахуванням неодноразових змін до постанови №168, передбачено, що вони набирають чинності з дня їх опублікування та застосовуються з 24 лютого 2022 року.

Відповідно до частини першої статті 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи. Конституційний Суд України неодноразово висловлював позицію щодо незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів.

Водночас Конституційний Суд України звернув увагу на те, що частина перша статті 58 Конституції України передбачає винятки із конституційного принципу неприпустимості зворотної дії в часі законів та інших нормативно-правових актів у випадках, коли вони пом'якшують або скасовують юридичну відповідальність особи, що є загально визнаним принципом права (абзац третій пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 09 лютого 1999 року №1-рп/99, абзац другий пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 05 квітня 2001 року № 3-рп/2001).

Крім того, у своїх рішеннях Конституційний Суд України постійно наголошує на тому, що ключовим у питанні розуміння гарантованого статтею 8 Конституції України принципу верховенства права є принцип юридичної

(правової) визначеності, який вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності норм права, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності (абзац шостий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017).

Складовими принципу верховенства права є, зокрема, правова передбачуваність та правова визначеність, які необхідні для того, щоб учасники відповідних правовідносин мали можливість завбачати наслідки своїх дій і бути впевненими у своїх законних очікуваннях, що набуте ними на підставі чинного законодавства право, його зміст та обсяг буде ними реалізовано (абзац третій пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року №8-рп/2005).

Отже, державні установи повинні бути послідовними щодо прийнятих ними нормативних актів, а також дотримуватися розумної рівноваги між передбачуваністю (довірою, законними очікуваннями, впевненістю) особи і тими інтересами, заради забезпечення яких у регулювання вносяться зміни. Повага до такої впевненості, як зазначав Європейський суд з прав людини, має бути мірою правового захисту у внутрішньому праві проти свавільного втручання державних органів у гарантовані права (пункт 156 Рішення у справі "Кореску проти Словаччини" від 28 вересня 2004 року, заява № 44912/98).

Так, надаючи тлумачення статті 58 Конституції України у Рішенні від 09 лютого 1999 року №1-рп/99 (справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) Конституційний Суд України зазначив, що в регулюванні суспільних відносин застосовуються різні способи дії в часі нормативно-правових актів. Перехід від однієї форми регулювання суспільних відносин до іншої може здійснюватися, зокрема, негайно (безпосередня дія), шляхом перехідного періоду (ультраактивна форма) і шляхом зворотної дії (ретроактивна форма). Таким чином, надання нормативно-правовому акту ретроактивної дії не порушуватиме принципи незворотності дії в часі та правової визначеності, якщо ці зміни не погіршують правове становище особи: не встановлюють чи не посилюють юридичну відповідальність, не скасовують і не обмежують чинні права і свободи.

Зміст внесених змін до постанови №168 в частині визначення розміру додаткової винагороди « пропорційно в розрахунку на місяць» замість « щомісячно» не свідчить про те, що такі зміни вплинули на розмір додаткової винагороди, адже за загальним правилом заробітна плата (грошове забезпечення) виплачується щомісячно за фактично відпрацьований час, тому визначена Урядом «пропорційність» із прив'язкою до місячного періоду фактично передбачає виплату додаткової винагороди в певних розмірах на місяць за умови відпрацювання норми робочого часу відповідного місяця.

Враховуючи наведене, для включення того чи іншого виду грошового забезпечення до розрахунку пенсії, закон визначає присутність двох основних критеріїв:

- відповідна виплата має бути щомісячною;
- з відповідного виду грошового забезпечення було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

З 28.02.2022 (дати прийняття Постанови №168) до 31.01.2023 винагорода у розмірі 30 000 гривень виплачувалася на постійній основі усім військовослужбовцям без виключення, а винагорода в 100 000 гривень - в розрахунку на місяць пропорційно до часу участі у бойових діях.

Вказана винагорода носила постійний характер і не залежала від додаткових факторів.

Статтю 46 Конституції України визначено, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Відповідно до пункту 7 Постанови КМУ від 17 липня 1992 р. № 393 «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам, які мають право на пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», крім військовослужбовців строкової служби і членів їх сімей та прирівняних до них осіб» пенсії обчислюються з розміру грошового забезпечення, з якого було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 р. - страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування з урахуванням таких його видів:

щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення, крім щомісячних надбавок (доплат), установлених особам, які мають право на пенсію за вислугу років згідно із законодавством і залишені за їх згодою та в інтересах справи на службі) та премії. Розмір щомісячних додаткових видів грошового забезпечення та премії визначається за 24 останні календарні місяці служби підряд перед звільненням. Середня сума щомісячних додаткових видів грошового забезпечення та премії визначається шляхом ділення на 24 загальної суми цих видів грошового забезпечення за 24 останні календарні місяці служби підряд перед звільненням.

Відповідно до абз. 7 п. 1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» платниками єдиного внеску є: роботодавці, зокрема, підприємства, установи, організації, фізичні особи, які використовують найману працю, військові частини та органи, які виплачують грошове забезпечення, допомогу по тимчасовій непрацездатності, допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, допомогу або компенсацію відповідно до законодавства для таких осіб, як військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової військової служби), осіб рядового і начальницького складу та ін.

Згідно з абз. 2 п. 1 ч. 1 ст. 7 цього Закону єдиний внесок нараховується для платників, зазначених в абзаці сьомому пункту 1 частини першої статті 4 цього Закону, - на суму грошового забезпечення кожної застрахованої особи, оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності, що здійснюється за рахунок коштів роботодавця, та допомоги по тимчасовій непрацездатності, допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами; допомоги або компенсації відповідно до законодавства.

Таким чином, єдиний внесок нараховується і сплачується із суми грошового забезпечення кожної

застрахованої особи, у тому числі ЄСВ сплачувався з нарахованої позивачу винагороди, передбаченої Постановою №168.

Прийняття постанови зумовлено введенням воєнного стану Указом Президента України №64 від 24.02.2022 року через широкомасштабну збройну агресію Російської Федерації проти України.

Метою прийняття Постанови №168 від 24 лютого 2022 року є гарантування соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей. Їх належного грошового забезпечення, забезпечення їх у разі поранення (контузії, травми, каліцтва), загибелі. Тобто, створення сприятливих умов для реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни.

Таким чином, внаслідок ухвалення вказаного нормативно-правового акта Уряду з 24.02.2022 року, а в подальшому у зв'язку з прийняттям Закону України від 28 червня 2023 р. № 3161-IX "Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань, пов'язаних із проходженням військової служби під час дії воєнного стану", яким Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" доповнено статтею 9-2 «Додаткова винагорода військовослужбовцям під час дії воєнного стану» додаткова винагорода віднесена до щомісячних додаткових видів грошового забезпечення військовослужбовців.

Згідно з позицією, що викладена Великою Палатою Верховного Суду у постанові від 10 листопада 2021 року у справі № 825/997/17 щомісячна додаткова грошова винагорода входить до складу грошового забезпечення військовослужбовців. У п.64 постанови Велика Палата Верховного Суду наголосила, що встановлення підзаконним нормативно правовим актом порядку та умов виплати щомісячної додаткової грошової винагороди не може звужувати чи заперечувати права на отримання такої винагороди, встановленого актом вищої юридичної сили.

Зокрема, Верховний суд у постанові від 24.12.2020 року у справі №510/1286/16-а наголосив, що отримувані застрахованою особою суми виплат, з яких було фактично нараховано та сплачено страхові внески або збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, враховується в заробіток (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії, незалежно від того, чи входять вони до структури заробітної плати.

З повагою,

Сергій Головка

Будь ласка, використовуйте цю електронну адресу для всіх відповідей на цей запит.
foi+request-119893-e901321e@dostup.pravda.com.ua

Is callcentre@minjust.gov.ua the wrong address for Freedom of Information requests to Міністерство юстиції України? If so, please contact us using this form:
https://dostup.pravda.com.ua/change_request/new?body=ministierstvo_iustitsiyi_ukrayini

Увага! Це повідомлення та будь-яка відповідь на нього будуть опубліковані на сайті Доступу до Правди
